

הָאוֹיֵב שֶׁלְנוּ

מאת

פרופ' א. קולִיֶשֶׁר (פּרִיס)

ב *

בין שנת 1840 ו-1913 נתרבו אוכלוסיה של גרמניה מ-33 ל-76 מיליונים; הם כיום כ-65 מיליונים, למרות האבדות הטריטוריאליות וקרבות-המלחמה. רבוי זה היה אפשרי רק הודות למהפכה הכלכלית הכבירה, שהיא קשורה בהתפתחות המדעית-התכנית המזהרת — מהפכה, שכתוצאה ממנה נהפכה ארץ נחשלת מאד מבחינה סוציאלית-כלכלית לְאָרֶץ ה"מוֹדֵרְנִית" ביותר מבחינת התרבות החמרית, הארץ התעשיתית ביותר ביבשת האירופית — ארץ, ששני שלישים מאוכלוסיה חיים על עבודה או על הכנסות מן התעשייה, שעובדת בשביל השוק העולמי, ושהיא מתחרית רצינית ל"סדנה התעשיתית של העולם" הישנה — לאנגליה. אותה התפתחות תעשיתית ומדעית-תכנית איפשרה לגרמניה להחזיק מעמד במשך ארבע שנים במלחמה בכל העולם כולו.

לדעתו של זומבארט, הרי הקפיטאליסמוס התעשיתי של עכשו וכל הכלכלה והתרבות החמרית "המודרנית" בכלל הם תוצאה מ"התפוצצות", שבאה מחמת התנגשות בין שני "עצמים": בין כשרונותיהם התכניים של העמים האירופיים — "ביחוד הגרמניים" — וכשרונותיהם הפינאנסיים-המסחריים ויזמתם המסחרית של היהודים. את הביטוי "עמים גרמניים" בנוסחה זו יש לזקוף על חשבון כשרונם הלאומי האמתי של הגרמנים ליחס לעצמם את זכויותיהם של אחרים. יסודותיה של התכניקה המדעית והתעשייה המכוננית של עכשו הונחו על-ידי עם אחד — העם האנגלי. עוד בשנות-השלשים של המאה הי"ט לא ידעו בגרמניה אפילו לתקן את המכונות, שהתחילו מכניסים מאנגליה. לא כשרונות גזעיים מיוחדים, אלא, בפשטות, הקורבה הגיאוגרפית לאנגליה היא שעשתה את גרמניה, כארצות אחרות באירופה הצפונית-המערבית, אחת מן התלמידות המובהקות של אנגליה מבחינה תעשיתית

(* עיין "ביתר", החוברת הקודמת.

ומדעית-תכנית. אותו מצב גיאוגרפי איפשר לה, פתוח במחציתה של המאה הי"ט, גם-כן אחר אנגליה ולפי דוגמתן של הארצות האחרות הסמוכות לדרכי-החבור האוקייניות, להשתמש באוצרות החמריים הכבירים החדשים, שנתגלו על-ידי ההתישבות מעבר לאוקיינוס, ובהתפתחותה של ההובלה. הצלחתה המיוחדת של גרמניה מתבארת בחלקה – שוב על-ידי מצבה הגיאוגראפי, מכיון שהיא היתה שייכת לארצות ה"מתקדמות" של אירופה הצפונית-המערבית וביחד עם זה נמצאה על הדרכים שבצמקה של אירופה היבשתית, שבהן השתמשה גם התעשייה שלה. אבל חוץ מזה מילאה כאן תפקיד כביר באמת – פעולתם של היהודים. תורתו של זומבארט, שהיא מוגזמת בדרך כלל בנוגע לתפקידיה של גרמניה, היא נכונה, בלא ספק, ביחס ליהודים. רק היזמה היהודית – ביחוד במה שנוגע ל"סנדק" של מפעלי-התעשייה וצידום הכספי, התגברה על האינרסיות של הבורגנות הגרמנית וגייסה את ההון, שהיה דרוש לשם הפיכתה של הארץ למדינה תעשיתית באמת-מידה גדולה, הפכה את ברלין הקרתנית לאחד מן המרכזים הכספיים העולמיים. אבל על תפקידם זה של היהודים, בתור כספנים ומארגני-התעשייה, שצויין על-ידי זומבארט כנכון, יש להוסיף עוד שני גורמים אחרים, שנעלמו ממנו. זהו, קודם-כל, ערכו של המסחר היהודי בכבוש-השווקים של אירופה התיכונית והמזרחית – ובמקצת גם של אמריקה – על-ידי התעשייה הגרמנית; ותפקיד מכריע מילאה כאן בעיקר לא פעולתם של היהודים הגרמניים, אלא פעולתם של הסוחרים היהודיים המקומיים שבאותן ארצות. שנית – תפקידם הכביר בהחלט של היהודים בהתפתחותו של המדע הגרמני.

ברור, שעובדות אחרונות אלו אי-אפשר להסביר בשום אופן על-ידי השערות של זומבארט בדבר הכשרונות המסחריים והרכושניים ה"גזעיים", שהיהודים מחוננים בהם בכלל. המדובר הוא כאן על "שירות" יהודית מיוחדת לגרמניה – על אותו קשר, שיצר אצל יהודים, שמספרם מרובה יותר מדאי, את הרגשות המסֶרְתִּים של "אהבה ויראת-כבוד" כלפי הגרמנים, אף-על-פי שקשר זה לא הביא אף פעם שום תועלת לעם היהודי. לעומת זה, הרי אותו קשר הביא תועלות בלא מספר לגרמניה, שניזונה על-ידי מיטב-לשֶׁדָה של היהדות, – ובעד זה שילמו הגרמנים ליהודים בשנאה, שהיא מסרתית באותה מידה עצמה.

עם כל הרדיפות וההתעללויות האין-סופיות, שניתכו מדור לדור על ראשם של היהודים הגרמניים, הרי התפוררותה המדינית הנושנת של גרמניה הפריעה לגירושם הגמור של היהודים מארץ זו, כמו שאירע ברוב-המדינות של אירופה המערבית בסוף ימי-הביניים. בגרמניה עצמה נשתמרה יהדות מרובת-אוכלוסים למדי, שהלשון והתרבות הגרמניות היו לשונה ותרבותה שלה בהחלט. וההמונים

היהודיים, שגורשו מגרמניה ונתפזרו באירופה המזרחית, בין אוכלוסים פראיים למחצה וזרים להם לגמרי, שמרו על הקשר עם ה"מולדת" הגרמנית, שנתבטא בדיאלקט גרמני-למחצה. וכך נעשתה גרמניה מעין מטרופולין תרבותית בשביל כל היהדות ה"אשכנזית"; והיהדות הגרמנית היתה קולטת כוחות-מילואים מתוך סלתם ושמןם של ההמונים היהודיים. ערכו של קשר זה גדל עוד במאה הי"ט במידה מרובה, מחמת התפתחותן של דרכי-התחבורה. מכיון שהיה קל לו, לסוחר היהודי, לנהל את משאו ומתנו בגרמנית, הרי היה נהפך לסוכן טבעי להפצתה של התוצרת הגרמנית, והיה מכוון את הונו אל הבאנקים הגרמניים. ולהיפך, כל פירמה יהודית בגרמניה שימשה פלוגת-הסתערות של התעשייה הגרמנית לשם כפוש-השווקים בכל אותן הארצות, שבהן נמצאים חנוונים יהודיים. אותה קלות-הלימוד של הלשון הגרמנית גרמה לכך, שכמעט כל משכיל יהודי ידע גרמנית, היה משלים לעתים קרובות את השכלתו בגרמניה. — וכך מילאה הלשון הגרמנית מעין תפקיד של "לשון בין-לאומית" בצבוריות היהודית ("גרמנית-קונגרסאית"). ואותו משכיל יהודי בינוני סייע במדה מרובה מאד להתפשטותם של המושגים המוגזמים מאד על התרבות הגרמנית, שהיתה בשבילו שם-נרדף לתרבות עליונה בכלל, — בה בשעה, שהאינטליגנציה היהודית השלמה היתה כותבת לעתים קרובות בגרמנית, ופעולתה המדעית או הספרותית הביאה חועלת למדע או לספרות הגרמניים דוקה. עָשרה ורוב-כשרונותיה של הבורגנות היהודית-הגרמנית מתבארים במקצת על-ידי מה שצברה הון וסיגלה לה את התרבות האירופית במשך דורות, ובמקצת — על-ידי עובדה אחרת, שהיהודים הגרמניים לא אהבו להזכיר אותה — על-ידי מה שזָרְם בלתי-פוסק של הונם ודמם של באי-כח היהדות ה"מזרחית", העשירים והמחוננים ביותר, בא אליהם, וכך שטף לגרמניה נהר-זהב של מסחר ופעולה פינאנסית יהודית, ונשתפך בה זרם עוד יותר פורה — של הגאונות היהודית.

אבל על "הרעלתו" (במובן המושאל) של הגזע הגרמני על-ידי היהודי מארקס אינה יכולה לכפר בשום אופן אותה עובדה, שיהודים אחרים, ווסרמאן ואָהרליך, הצילו ומצילים גזע זה, בדמות באי-כחו האמיצים ביותר של הנוער הנאציסטי, מרעל יותר ממשי, שגורם להשחתת-הגזע, שאינה מוטלת בספק. על פני הגלים החשמליים, שנתגלו על-ידי היהודי הָרֶץ, מופֶץ נאומו של היטלר, שבו מדובר, שכל התגליות הגדולות נעשו על-ידי באי-כחו של הגזע הגרמני הטהור. לבטחון כזה צריכים הגרמנים, לפי דבריו של היטלר, כדי להפטר מ"תסביך-הנחיתות" — שנתגלה על-ידי היהודי פרויד... אמנם, היושב-ראש בועידה של הרופאים הגרמניים, פרופסור שיטגלס, עורר כלפיו אי-רצון מסוים מצד הנוער הגרמני, משום שהביע תקוה, בשעה שבירך על "חיטוי הגוף העממי" על-ידי הנאצים, שהכשרונות ה"בלתי-אריים" הגדולים ביותר ימצאו תחבולה גם במסבות, שנעשו קשות יותר, לפרוץ

להם דרך, כדי לשרת למדע הגרמני... יהודי אחד הספיק לצבא הגרמני אותו מזון, שבעזרתו יכול היה להחזיק מעמד במשך ארבע שנים, למרות הבלוקאדה. יהודי אחר יצר את אירגונה של התעשייה הגרמנית, שהודות לו יכלו הגייסות הגרמניים "לכסות" בפצצות את צבאות-מתנגדיהם. עד שנתגייסו כוחותיו של העולם החדש לשם הצלתה של התרבות העולמית; אותו יהודי היה הראשון, שהצליח אחר-כך לשפך את זעמה הצודק של דעת-הקהל העולמית, שהאמינה, לצערנו, לטענותיו על שאיפתה של גרמניה לשלום. יהודי שלישי על-ידי עצם-אישיותו הכריח להאמין בערכה של התרבות הגרמנית. רק עכשיו הביעה גרמניה את תודתה להאָבֶר על-ידי מה שגִירשה אותו ממשרתו, אבל גורלו הטרגי של ראָטְטֵינוֹי — עוד הרבה זמן קודם שהרסו את פסלו וקודם שהכירו באופן רשמי ברוצחיו בתור גבורים לאומיים — היה יכול להסביר ל"מעריצייה" היהודיים של גרמניה, מהי מהותם של היחסים בין הגרמנים ובין היהודים. דמות זו של היהודי-המיניסטר-הגרמני, שנרצח על-ידי גרמנים, משמשת סמל לגרמניה, כמו שדמותו של היהודי הלאומי והגבור הלאומי האנגלי, דִיֹּרְאָ לִי, היא סמלית בשביל אנגליה. ולסוף—מצא לו נצחוננו של הסוציאליסמוס הלאומי-הגרמני ביטוי בולט ביותר בהחרמת-רכושו של "בעל-הון" אחד, אֵיִיִנְשְׁטֵיִן, ומהותו של האידיאל הלאומי בגרמניה "המתעוררת" מצאה את ביטויה הבולט ביותר באיומים לרצוח יהודי זה.

אחת מן הסבות של האנטישמיות הגרמנית, שקיימת מימים קדמונים, מושרשת באותם תנאים עצמם, שִׁיצְרוּ את "הַשְׂרוֹת" היהודית המיוחדת לגרמניה. באנגליה ובצרפת — הרי עצם התהוותה של היהדות המקומית (לאחר תקופה של כבוש גמור) ושתופה בתרבותה של הארץ באו באופן מקביל לנצחונה של ההכרה המשפטית החדשה, שהיא מבוססת על רעיונות של חירות-האישיות ושל אומה מדינית, שהשייכות אליה אין לה שום קשר עם המוצא הגזעי. יהדות מקומית זו, האנגלית או הצרפתית, היא קבוץ מסוים של האוכלוסים המקומיים, ויחס-איבה מיוחד אליה יכול להִחָשֵׁב אך ורק כשריד של משפטים - קדומים דתיים, שמתנגדים ליסודותיו של המשטר המדיני ומעוררים התנגדות חריפה, כאותה שקמה בצרפת מחמת הנסיון להִשְׁרִישׁ בה את האנטישמיות, כתוצאה ממשפט-דרייפוס. מצד שני, הרי היהודי "המזרחי", שמהגר לארצות אלו, נחשב פשוט לבן-חוץ-לארץ, שכניסתו לתוך כלל האוכלוסים המקומיים מתגשמת — אם היא מתגשמת בכלל — על-פי אותם התנאים, שהם נהוגים כלפי שאר בני-חוץ-לארץ. יְהָא היחס לבני-חוץ-לארץ אלה מה שיהיה, הרי אין הוא מתיחס לא אל היהודים המקומיים ולא אל היהדות בכלל. בארצות של אירופה המזרחית — היהודים הם עם מיוחד, שנבדל משאר האוכלוסים על-ידי הלשון והתרבות. השאלה היהודית כאן היא בעיה של חיי־שְׁתוּף בין עמים שונים. המלחמה מתנהלת מסביב לשאלה בדבר זכות-קיומם

של היהודים בתור קבוץ מיוחד דוקה, שאינו מתמזג ואינו רוצה להתמזג עם האומה השלטת.

להפך—היהדות הגרמנית שייכת בשלמותה לתרבות הגרמנית. אבל באותו זמן — הרי גם היהודים וגם הגרמנים עצמם אינם יכולים להשתחרר מן המסורת של הגטו, שלא נפסקה כאן אף פעם—בה בשעה שהרעיונות האנגליים-הצרפתיים על זכויותיו של האדם ועל שוויון אזרחי נשארו בעצם זרים תמיד באופן אורגאני לאוכלוסים הגרמניים. גרמניה היא שנתנה במתנה ליהדות את ההתבוללות במובן הרע והמחפיר של המלה, את שאיפתו של היהודי "להיות גרמני", "להוכיח", שהוא גרמני עד כדי כך, שנוצרה תנועה מיוחדת של "גרמנים-לאומיים יהודיים", שגם עכשיו לא הפסיקו את פעולתם המחפירה, והם "מוחים" נגד "דבתם" של יהודי חוץ-לארץ ופנו להיטלר בהצהרות, שאחת מהן מכילה השתפכות-רגשות שכזו: "אין אנו יכולים לדרוש ממך, הה. מנהיג לאומי, שתאהב אותנו, — אבל הרשה נא לנו לאהוב אותך!" צריך להודות, שהלך-נפש זה של התרפסות עבדותית, בתור רישום היוני של היהודים הגרמניים, היה רווח בהקף רחב הרבה יותר מזה של אותה קבוצה מאורגנת, שניסתה להפוך הלך-נפש זה לתנועה מדינית. עם כל הבחילה, שמעורר הלך-נפש זה, הרי לא קשה להבין אותו. הגורם-המניע האמתי שלו הוא—בשאיפתו של היהודי הגרמני להפטר מצלו, מן היהודי "המזרחי", שמחמת הדיאלקטיקה שלו, שהוא גרמני-למחצה, שייך אף הוא במובן ידוע לגרמניה, אף-על-פי שאין ספק בדבר, שאינו גרמני; וכשהוא נקלע לגרמניה, הרי הוא מסגל לו בקלות את הלשון הגרמנית, נכנס במהירות לתוך החיים הגרמניים ומטשטש את התחום בין היהודי הגרמני ובין בן-חוץ-לארץ, שחודר לחיים הכלכליים הגרמניים ולתרבות הגרמנית. אבל בעצם הוא זר לגרמניה. אבל שאיפתו של היהודי הגרמני להתבדל משאר-בשרו העני ו"מחוסר-התרבות" לא היתה לה בעצם שום תקוה להצליח. ה"לאומיות הגרמנית" המתרפסת של היהודים הגרמניים סייעה רק להשתרשותו של המושג בנפשם של הגרמנים—על היהודים בכלל, כעל אילו ברואים מ"סוג נמוך", שאינם לא "בני-הארץ" ולא "זרים", ש"מתחפשים" כגרמנים, "נדחקים" במספר בלתי-מסוים לתוך החיים הגרמניים ותופסים "משרות", שגרמנים אמתיים יכלו לתפוס אותן. מכאן — האנטישמיות הגרמנית, שדוחה כל התחפשויות דתיות ולאומיות ופונה נגד כל האנשים בעלי דם יהודי ונגד כל העם היהודי בשלמותו.

עצם "השרות" היהודית לגרמניה ותפקידה של היהדות הגרמנית להיות מעין סלטה ושמנה של כל היהדות ה"אשכנזית" רק נתנו תוקף לנימוקים אלו של האנטישמיות. תפקידם החלוצי של היהודים בהתפתחותו של הקפיטאליזמוס הגרמני כיום הפך את היהודי בעיניהם של הגרמנים לסמל של הרכושני, שמנצל את העם,

והוליד את הרעיון, שיש לחפש מוצא מכל הקְשָׁיִים הכלכליים על ידי אמצעי פשוט של החרמת ההון הזר, היהודי. עֲשֶׂרָה, השכלתה וכשרונותיה של הבורגנות היהודית-הגרמנית עשו את באי-כוחה למתחרים מסוכנים בשביל המעמדות העליונים, ביחוד – בשביל מעמד-האצילים הפרוסי, שאינו עשיר לא בהון, לא בכשרונות משקיים או מדיניים, שיכול לשמור על אמידותו ועל עמדת-השלטון שלו אך ורק על-ידי יתרונות מלאכותיים, כפי שהסביר אחד מבאי-כוחו של מעמד זה מתוך ציניות מרובה בפולמוס עם ראָטְנֵי וֵי. ולפיכך גרמה האנטישמיות בגרמניה שלפני המלחמה למנוע בהחלט מן היהודים את מתן-התואר של קצינים בצבא וכמעט בהחלט – את כניסתם לשרות האזרחית, למרות שוויון-הזכויות, שהיה קיים באופן פורמאלי. דבר זה היה אמצעי הכרחי לשם שמירה על מעמדם של אותן המשפחות, ש"יצרו" את המדינה הפרוסית-הגרמנית וראו את המנגנון הממלכתי כאמצעי להבטיח את ה"בנים-היקירים" שלהן.

אבל ספק הוא, אם כל הנימוקים הללו של האנטישמיות היו עלולים לגרום לאותה קאטאסטרופה, שאנו עדים לה כיום, אילו היה העם הגרמני באמת אותו עם, שראתה ה"צבוריות" היהודית, שהיתה מלאה "התפעלות" עבדותית בפני התרבות הגרמנית. לאמתו של דבר, הרי כל התרבות החמרית-התְּכֵנִית "המודרנית" של גרמניה, שנוצרה לפי דוגמאות זרות, שאולות מחוץ-לארץ, ולעתים קרובות – בידיים זרות, יהודיות, לא התאימה כלל וכלל לרמתם התרבותית האמתית של האוכלוסים הגרמניים, שעבר עליהם באותה תקופה, פְּתוּחַ באמצע המאה הי"ט, תהליך קשה של הִתְפָּרְאוּת (בארבאריזאציה) בחייהם הרוחניים, התפראות, שהתאימה להתפראותו של עצם הרכב-האוכלוסים. הכוחות החמריים הכבירים, שנפלו לידיו של עם בלתי-מבוגר בשלמות, נהפכו לאסון בשבילו ובשביל העולם כולו. עם זה, שעמד לפני קיר אטום בלא מוצא, נהפך לאט-לאט לאויבו האמתי של המין האנושי וזמם לסוף מרד פראי נגד התרבות העולמית, נגד התבונה והמדע, נגד המוסר והמשפט, נגד כל היסודות של חיי-החברה האנושיים. זוהי אותה "מהפכה לאומית" גרמנית, שכיוונו אותה, קודם כל, נגד היהודים, משום שאותם רואים הגרמנים, ולא בלא יסוד, כבאי-כוחם של אותם הרעיונות של "הציוויליזאציה המערבית", השלום והחירות, שעליהם הקדישה גרמניה מלחמה לחיים ולמות.

ג

לפי דעתו של העתונאי האנגלי הידוע, גארוויין, הרי הוגי-הדעות הגרמניים הגדולים שבעבר "לא היו מכירים את עמם" אילו היו שומעים את התורה הגזעית של ההיטלראים, שהיא עם-הארצית ובלתי-מוסרית. הַבְּיָאוּר לכך מונח באותה

עובדה, שהיא פשוטה מאד, אם גם ידועה במידה מועטת, שהעם החי כיום בגרמניה, העם, שהנאציים הם באי-כוחו – באמת אינו אותו עם, שמתוכו יכלו לצאת באי-הכוח הגרמניים הגדולים של התרבות ההומניסטית.

האירוניה העמוקה של ההיסטוריה מונחת במה שתורת-הגזע, שמופעת בשם טהרת-הדם של הגזע ה"גרמני-האריי" או ה"צפוני", יכלה להולד אך ורק כתוצאה ממשבר תרבותי, שנגרם במדה מרובה על-ידי השינוי הממשי לרעה, שחל בהרכבם הגזעי של האוכלוסים הגרמניים. לאמתו של דבר לא היה העם הגרמני גזע "טהור" אף פעם: גזע אריי אינו קיים בכלל, יש רק קבוצה של לשונות אַריות. מה שנוגע לגזע ה"צפוני", כלומר – הסקאנדינאבי, שנקבע על-פי מדידתה של זוית-הגולגולת ועל-פי צבע-העור והשערות, – השאלה על תפקידו של המוצא או של ההשפעות האקלימיות ביצירתו של "הגזע" במובן זה שנויה במחלוקת עצומה, – הרי אליו שייך רק מיעוט של האוכלוסים הגרמניים. בכלל אין מה לדבר על איזו טהרה גזעית שהיא של עם, שנוצר והתפתח על-ידי מיזוגם של יסודות שונים ממוצא שונה – מיזוג, שחזר פעמים אחדות אף בתקופות היסטוריות. אבל עובדה היא זו, שבמאה הי"ט בגרמניה נתרחה דחיקה אמתית של גזע אחד, שהיתה לו תרבות-מורשה מסוימת, גבוהה למדי, על-ידי גזע אחר, שהוא כמעט משולל תרבות זו. ותהליך זה נזדהה בזמן עם מעבר השלטון המדיני וההנהגה המוסרית לחלקה הנחשל ביותר של הארץ ולמעמד צבאי בארְבארי עד היסוד בו.

כל תרבותה העתיקה של גרמניה נוצרה בשטח, שמשתרע ממערב לנהר-אֶלְבֶּה, ושהוא הוא – הארץ הגרמנית האמתית. פְּתוּחַ בתקופה הרומית – הרי גרמניה זו, ורק זו, היתה חלק של העולם הרומני-הגרמני הגדול, מפני שהשתתפה בכל פרטי-התפתחותו התרבותית. להפך, ממזרח לאֶלְבֶּה נמצאו רק מושבות גרמניות, שנסודו בזמנים שונים, – והן נתהוו במדה מועטת בערך על-ידי מה שנתישבה אותה ארץ ישוב אמתי של מהגרים גרמניים, ובמידה מרובה לאין ערוך יותר – על-ידי שעבודם של האוכלוסים המקומיים, שהיו ממוצא אחר, לכוּבשים הגרמניים. מדת-הגרמניזאציה של אוכלוסים אלה היתה שונה מאד – שלמה ביותר בבראנדנ-בורג, מְקַלְנְבוּרְג, פּוֹמֶרַן, פחותה ממנה – ברצועה מפסקת של פרוסיה המזרחית, שבינה ובין גרמניה חצו אדמות פולניות טהורות. – עוד פחותה ממנה בשליזיה, ופחותה עוד יותר – במדינות הבלטיות של עכשיו. אבל בכל המחוזות הללו נוצרו ונשתמרו עד המאה הי"ט תנאים סוציאליים דומים מאד, שאין שום קו משותף ביניהם ובין התנאים, ששלטו בגרמניה המערבית ושנתבטאו בשעבודם הגמור של המוני-התושבים למעמד היונקרים, בעלי האחוזות הגדולות. תפקידה של השכבה התרבותית, שהיתה דקה מאד בכל הארצות הללו, בחייה

הרוחנים של גרמניה, היה תמיד תפקיד ממדרגה שלישית, לכל היותר. על קרקע זה של משטר-העבדות התפתחה המונארכיה הפרוסית, עם שיטות ההנהלה שלה, שיטות של עבודת-פרך, – לפי ביטוי של קורט אייסנר, – שבעזרתן יצרה אותו כח צבאי, שאיפשר לה למלא תפקיד מדיני כביר. אמנם, גם התפתחותו של האירגון האדמיניסטרטיבי הפרוסי, ההתקדמות המסוימת, שחלה בה בחקלאות, והופעת יסודות אחדים של ציוויליזאציה עירונית נתאפשרו שם רק הודות להגירה מחוץ-לארץ במאה הי"ז והי"ח: הגירה של גרמנים דרומיים-מערביים במספר קטן, של הולאנדים, וביחוד של הוגנוטים-צרפתים, שאחריהם באו פקידים ופילוסופים צרפתיים, שהוזמנו על-ידי פרידריך הגדול. חצר-המלכות של מלך זה, שהגרמנים של עכשיו הפכו אותו לגבור לאומי, האקדמיה והתיאטרון שלו היו, בפשיטות, מושבה צרפתית. הוא היה אדם משכיל ומתקדם בחוג שלו, בחוג הצרפתי, אבל עריץ אכזרי בלא-חנינה היה ביחס לנתיניו, שאמנם חשב אותם, כמו שחשב את הגרמנים בכלל – לפראים גמורים.

התחום הסוציאלי-התרבותי, שעבר על פני נהר-אלבה, לא טושטש כלל וכלל גם במאה הי"ט – להפך, אפשר לומר, שהוא נתבלט עוד יותר, מכיון שגרמניה המערבית, לאחר ביטול-השרידים של הפיאודליות, נעשתה בעיקרה ארץ של בעלי-אחוזת קטנים וארץ של תעשייה, – בה בשעה ששחרורם הפורמאלי של האכרים במזרח גרם רק לפרוליטאריזאציה חמורה של תושבי-הכפר, שהרי הקרקע נשאר בידיהם של בעלי-האחוזות, בה בשעה, שהתפתחותה של התעשייה בארץ זו – מחוץ למחוז הברליני ומחוזות-המכרות שבשליזיה – נשארה מצומצמת מאד מחמת העדרה של בורגנות, שתהא תרבותית במידת-מה, והעדרם של פועלים מומחים. וכך נשארו האוכלוסים החקלאיים במזרח במצב של תלות עבדותית בבעלי-האחוזות; די להזכיר, שלדעתם של מסתכלים בני-סמך, הרי בהרבה אחוזות בפרוסיה המזרחית קיים עד היום המנהג להלקות את המשרתים בשוטים.

ובינתיים הביאה הפסקתן של המגפות, שהיו מהריבות תדיר את גרמניה המזרחית במאות הקודמות, במחצית הראשונה של המאה הי"ט לידי רבוי מהיר מאד של האוכלוסים המקומיים, שהיו פרים ורבים באופן פרימיטיבי. כך נוצרה הכרעה מיכאנית של כחות-המזרח על אותם של המערב. תוצאותיה הפאטאליות של עובדה זו נתגלו עוד על-ידי כשלונה של המהפכה הדימוקראטית בשנת 1848, שניסתה להגשים בגרמניה את הרעיונות המערביים על חירות-האישיות ושלטון-העם. מהפכה זו נדבקה על-ידי הכח הצבאי הפרוסי, שנמצא ברשותם של היונקרים ושנתגייס מבין האוכלוסים המזרחיים הפרימיטיביים. ההגירה ההמונית של האינטליגנציה הליבראלית-הדימוקראטית לאמריקה לאחר תבוסה זו שימשה נקודת-מפנה בהתפתחותה המדינית והתרבותית של גרמניה. תמימות מרובה תהא

זו מצדנו, אם נחשוב, שביטולה של הדימוקראטיה בגרמניה בזמן הזה באה כתוצאה מן ה"אכזבה בדימוקראטיה", שנתגלתה רק לאחר המלחמה. לאמתו של דבר, הרי כשלונם של הרעיונות המדיניים המערב-אירופיים בגרמניה נתגלה עוד בשעת הסכסוך הקונסטיטוציוני הפרוסי בשנות-הששים, שבו הצליחו המונארכיה ומעמד-היונקרים, בהנהגתו של ביסמרק, לקחת בחזרה למעשה את ההנחות הקונסטיטוציוניות, שעוד נשארו משנת 1848. השלטון המלכותי הפרוסי, לאחר שהפיר את הקונסטיטוציה, שנתן בעצמו, השתמש ברכוים של האוכלוסים והגשים את הגדלתם של הכוחות הצבאיים על יסוד הכנעתו של הצבא אך ורק למלך ולקצינים-היונקרים—נגד רצונו של בית-הנבחרים הליבראלי, שהיה בא-כוחן של הערים המערביות. וכך נקבע אותו חוסר-אונים מדיני של באות-כח-העם, שנפל אחר-כך גם בחלקו של הרייכסטאג הגרמני-הכללי. איחודה של גרמניה בדרך צבאית תחת ההגמוניה הפרוסית והנצחון על צרפת הפכו את היונקרים המזרחיים למעמד, שהיה שליט על כל גרמניה. שלטון זה נתבצר אחר-כך על-ידי הברית המדינית, ברית-הרעות, בין אותם היונקרים והקצינים ובין אֵילי-הטְרָסְטִים של התעשיה הכבדה, שהם קיימים בעיקר על הזמנות צבאיות ושליטים על מחוז-הפחם-והמתכת של רינס-וויסטפאליה.

ובינתיים גרמו איחודה המדיני של גרמניה והתפתחות-התחבורת של מסילות-הברזל לתנועת-הגירה המונית של האוכלוסים החקלאיים העניים מגרמניה המזרחית למערב. תנועה זו הביאה, סוף-סוף, עוד קודם המלחמה העולמית, להפחתתם הישרה של אוכלוסים אלה, למרות רבויים הטבעי העצום מאד. למרות תלונותיהם של היונקרים על התרוקנותו של הכפר מאדם, הרי תנועה זו נתמכה למעשה על-ידי אותם היונקרים, שמצאו, שכדאי להם להחליף את פועלי-הכפר המקומיים הקבועים בפועלים עונתיים מפולניה. הזרם הכביר של האוכלוסים, שנדחק מן המחוזות החקלאיים המזרחיים, פנה בחלקו (עד שנות התשעים) לאמריקה. אבל ברובו השתקע במרכזי-התעשיה של גרמניה המערבית.

ובינתיים באה גם בגרמניה, פְּתוּחַ בשנות השמונים, —לאחר שבאה בארצות של אירופה המערבית, —הפחתה גדולה של התמותה, מחמת הצלחתן של הרפואה וההיגֵינָה. האוכלוסים העירוניים בגרמניה, גם-כן לפי דוגמתה של אירופה המערבית, צמצמו את תלודתם בהתאם להפחתת-התמותה של הילדים. וכך צמצמו, ובמקרים ידועים גם הפסיקו לגמרו, את רבויים הטבעי. אבל הערים הגרמניות נתמלאו המונים עצומים של תושבים חדשים, שנהרו מן הכפר. אלה האחרונים הוֹסְפְּקוּ בעיקר לא על-ידי האוכלוסים החקלאיים של המחוזות הדרבתיים ביותר בגרמניה המערבית, שהם פחות או יותר אמידים וששפרו את הִתְכַנְיָה החקלאית שלהם והתחילו גם הם לאט-לאט להלחם בעודף-האוכלוסים על-ידי צמצום-תלודתם—אלא על-ידי האוכלוסים

הפרימיטיביים של המזרח, ששמרו על תלודתם הגבוהה ושיכלו להיטיב את גורלם הקשה רק על-ידי בריחה; מתוך האכרות של גרמניה המערבית נספחו אליהם האוכלוסים של המחוזות הכפריים הקתוליים הנחשלים ביותר, שהיו פוֹרְיִים לא פחות מהם, משום שבהם נשארה עוד קיימת בלא שינוי עבדות-המורשה הרוחנית לכנסייה, שאסרה לאחוז באמצעים לשם צמצום-הלידות, שהם חטא נגד ההשגחה האלוהית. מתוך אלמנטים אלה היו מתגייסים המונים כבירים של פרוליטריון, שבעזרתם באה לידי גמר ההתפתחות המזְהֶרֶת של התעשייה הגרמנית. אבל בתנאים הללו הרי רבויים הכביר של האוכלוסים העירוניים למעשה, למרות הרבוי הטבעי האפסי, היה במשמעו בהכרח – דחיקתם של החוגים התרבותיים ביותר על-ידי חוגים, שתרבותיותם פחותה ביותר. הספרות הַיְמוֹגְרָאפִית הגרמנית, שדואגת אך ורק לשאלת-הגדלתו המְקְסִימלית של הרבוי הכמותי של האוכלוסים, לשם צרכים צבאיים, הקדישה תשומת-לב מועטת לקלקול האיכותי, שליווה גידול כמותי זה. צוינו רק גורמים בודדים, בלתי-חשובים בערך, בתהליך זה. וכך עוררו המלומדים הגרמניים במשך זמן ידוע בהלה בשאלת "כליונה של האינטליגנציה", מחמת התלודה הנמוכה במעמדות העליונים והבינוניים, ביחוד – בקשר עם המספר המועט של הילדים במשפחותיהם של הפקידים, הפרופיסורים, הקצינים. עוררה דאגה גם ה"פולוניזאציה" של מקומות מסוימים – לא רק בפרוסיה המזרחית בלבד, שבה נדחקו, כפי שכבר ציינתי, הפועלים החקלאיים הגרמניים על-ידי פולנים, אלא גם במערב, בבִּרְיֶכְת-הרוהר, מחמת הגירתם של הפועלים הפולניים לשם. אבל, לאמתו של דבר, הרי המון-המהגרים ממזרח למערב, שהיה מורכב לא מפולנים, אלא מגרמנים מזרחיים, מילא תפקיד הרבה יותר פאטאלי, מכיון שמהגרים אלו, בהפרש מן הפולנים, לא נתבדלו מתושבי-המקום על-ידי המחיצה הגלויה של הלשון ונתמזגו במהירות באותם תושבי-המקום של הערים הגרמניות המערביות, שרבויים העצמי הפעוט על-ידי נישואין, נתבטל בהמון-המהגרים, שבאו זה עכשיו. במלות אחרות, הרי הגזע התרבותי העתיק, שִׁצַר את כל תרבותה של גרמניה, נבלע בנחשוליו של שטפון ברברי אמתי. כיום ראתה אירופה מתוך השתוממות, כיצד הצליח היטלר בקלות לבטל את האבטונומיה של הארצות הגרמניות ההיסטוריות, – אותם מרכזים תרבותיים, שמדברים כל-כך הרבה ללבו של כל משכיל אירופי. אבל הענין הוא במה שהמְסָרות של התרבות הגרמנית קרובות הן יותר ללבם של המשכילים בני חוץ-לארץ משהן קרובות לאוכלוסייהן של ערים גרמניות אלו כיום הזה.

ובינתיים, והתלודה הגבוהה של האוכלוסים החקלאיים במחוזות הנחשלים ביחד עם התמותה המופחתת הכללית והתנועה הבלתי-פוסקת לערים של המון כפרי עצום כזה, שעוד עלתה על רבוי הטבעי – ביחד עם כוח-הקליטה של

המחוזות החקלאיים המזרחיים, שהופחת באופן מלאכותי, כל אלה מוכרחים היו להביא לידי עודף-אוכלוסים חמור בארץ, וביחוד להעמסתן היתרה של הערים. תהליך זה צריך היה, כמובן, לפסוק במקדם או במאוחר, מחמת עצם-העובדה של הפחתת-האחוז של האוכלוסים החקלאיים, — ואחר-כך גם מחמת הפחתתם הישרה של אותם אוכלוסים עם תלודתם הגבוהה. אבל כמעט עד עצם המלחמה העולמית הלך הרבוי הטבעי של האוכלוסים הגרמניים וגדל; במאה העשרים עד המלחמה הגיעה עד 800,000 נפש לשנה*, וכל מספר זה היה נזקף לטובתן של הערים. שום התקדמות תעשיתית לא יכלה להספיק כדי רבוי זה, — וביחוד לאחר שהתחילה בכל ארצות-העולם התפתחות עצמית של התעשייה, שצמצמה את מקורות-הגלמים ואת השווקים, שאפשר היה לנצל אותם לטובתן של הארצות התעשיתיות ה"הולכות בראש", ולטובת-גרמניה בכלל זה. רבויים המהיר של האוכלוסים הגרמניים העמיד לפני התעשייה והמסחר הגרמניים תפקיד קשה: כדי לספק את צרכיהם של אוכלוסים אלו בארץ, שמקורות-הספקה עצמיים, שדרושים לכך, לא היו קיימים בה אלא במידה מועטת, צריך היה להרבות יותר ויותר באקספורט של התוצרת — כדי לשלם באופן כזה, קודם-כל, בעד הסחורות, שהן דרושות לצרכיהם העצמיים של התושבים, שהלכו וגדלו. ובכלל זה — גם בעד החומר הגלמי, שהוא דרוש לתעשייה העובדת בשביל השוק הפנימי. שנית, לשלם בעד הגלם, שדרוש לשם תעשית-האקספורט עצמה. במלות אחרות — האקספורט הגרמני היה מוכרח לגדול במידה עוד יותר מהירה ביחס מכפי רבויים של האוכלוסים. אין תימה, שפעולתה של התעשייה הגרמנית בשוק העולמי קבלה במאה העשרים אופי קדחתני, שהיא עבדה על-ידי "דומפינג" — בשיטות של התחרות בלתי-כנה, שנעשו קשות מנשוא בשביל שאר ארצות.

נוסף לזה, הרי על האוכלוסים העירוניים ועל התעשייה הוטל מס כבד לטובתם של היונקרים, שהצליחו להשפיע, פתוח בשנות-השמונים, לטובת התקנתו של מכס הולך וגדל על תוצרת חקלאית מחוץ-לארץ, וביחוד על הלחם, שהתיקרותו הביאה תועלת אך ורק לאחווה הגדולה, בה בשעה, שמשקו של האכר, שהוא מספיק בגרמניה לשוק לא לחם, אלא תוצרת-מן-החי וירקות, רק סבל וסובל ממכס זה — מפני שהסתמכו על ההכרח להבטיח את הארץ בלחם עצמי למקרה של מלחמה. מדיניות זו, ביחד עם רבויים של האוכלוסים, גרמה להתפתחותו של יוקר-החיים, צמצמה את השוק הפנימי של התעשייה, מכיון שהפחיתה את כוח-קנייתם של האוכלוסים והכבידה על התפתחות-החליפים עם ארצות-חוץ. בתור

(* פתוח משנת 1910 חלה הפחתה ברבוי הטבעי; אבל הרבוי המוחלט, שחדל מלגדול,

נשאר על אותה הרמה עד המלחמה.

פיצוי לכך הצליחה גם התעשייה להשפיע לטובת-התקנתו של מכס-מגן גבוה, שתחת חסותו נהפך אירגונה למערכת של קארטלים ו"קונצ'רנים" מונופוליים. מונופוליות זו עברה גם לשטח מדיניות-חוץ, שהרי היא שהביאה לידי תכניות של כבוש הארצות הסמוכות והמושבות, לשם הכללתן בתוך מערכת הפרוטקציו-ניסמוס הגרמני.

בה במדה שחוגי-ההנהגה והספרות הכלכלית בגרמניה הרבו להתאונן על הצפיפות שהולכת וגדלה בארץ, ודברו על ההכרח בהתפשטות, פחדו חוגים אלה יותר ויותר מפני כל הקטנה ברבויים של האוכלוסים, שהיתה עלולה להפריע לגידולם של הכוחות הצבאיים. הממשלה הגרמנית אחזה בכמה אמצעים לשם מלחמה בהגירה לאמריקה, שהיתה המוצא הממשי היחידי בשביל עודף האוכלוסים הגרמניים. פתוח במחציתן של שנות-התשעים הלכה הגירה זו ופחתה — במקצת מחמת זרימתם של המהגרים מאירופה המזרחית והדרומית לאמריקה, שדחקו את הגרמנים משוק-העבודה האמריקני, ובמקצת מחמת השיטה הגרמנית, שהנהיגה תשלומי-חובה של הפועלים לקופות-הביטוח מאינוואלידיות ושהפועל, במקרה של הגירתו מגרמניה, היה מפסיד אותם בלא שום פיצויים. מאותו זמן ואילך התחילה הממשלה הגרמנית בזיון ימי, כדי לרכוש לה "מקום תחת השמש", ולהתחרות בזיון היבשתי עם צרפת ורוסיה נתווספה התחרות ימית עם אנגליה, שהיתה מדלדלת את גרמניה יותר ויותר. לסוף, הרי שאיפתה של גרמניה לכוון פיקוח מדיני וכלכלי על תורכיה, לשם מונופוליזאציה של השווקים המזרחיים ושעבודה הכלכלי הגמור של רוסיה, שעל-ידי כך היה ניטל ממנה המוצא העיקרי בשביל המסחר שלה — הים השחור, — גרמה לסכסוך חמור עם רוסיה והחישה את מרוץ-ההזדיינות. אבל למרות התאמצויותיה הכבירות של גרמניה, שהעמיסה נטל צבאי וכספי על אוכלוסיה, שהלך וגדל עד לבלי-נשוא, היתה מנוצחת במרוץ זה, מחמת רבויים של האוכלוסים הרוסיים, שהיה מהיר לאין-ערוך יותר. המלחמה פרצה — כמעט באופן אבטומטי — באותו רגע, שבו היה פונה המשך-ההתחרות בהכרח נגד גרמניה.

וכך לא זממה גרמניה את המלחמה בכוונה תחילה כל-כך כמו שדחקה את עצמה לתוך מצב, שבו הוכרחה להתחיל במלחמה בכל העולם. אבטומטיות מחוסרת-טעם זו היתה תוצאה מן ההתפראות העמוקה של האוכלוסים הגרמניים, שנתגלתה עוד קודם המלחמה, באותם צרות-האופק והטמטום המדיני והמוסרי המוזר, שהפתיעו את כל מי שהסתכל מן הצד בעם זה, שהוא, לכאורה, תרבותי ומתקדם כל-כך; ובשעת המלחמה נתגלתה במעשי-אכזריות מחוסרי-טעם. היסודות העיקריים של תורת-הגנוע כיום: תורת-ה"גזעים העליונים", התורה של התרבות הגזעית, ולא של האנושיות-הכללית, קשירת-כתרים ל"אינסטינקט של הדם" בניגוד ל"השפעתו המרקבת" של

שיקול-דעת שבתבונה. האלהתם של המדינה ושל האינטרסים הלאומיים הלמעלה-מן-אנושיים בניגוד לעניניהם הממשיים של האנשים הממשיים, השלילה של משפט ומוסר אנושי-כללי, שנאה לאידיאל של סידור היהסים החברותיים והבין-לאומיים בדרך של שלום, השנאה לזכויותיו של הפרט, לדימוקראטיה "הראציונאליסטית", פולחן-האלמות והמלחמה, – כל זה לא נוצר כלל וכלל בעצם וראשונה על-ידי היטלר וגיבלס, אלא ניטל מן המוכן – מתוך האידיאולוגיה של הנאציונאליסמוס הגרמני הנושן, ששלט בין המעמדות העליונים והבינוניים בגרמניה עוד קודם המלחמה. ביחוד אָפְּיֵנִית היא מנקודה תורשתית זו האנגלופוביה הגרמנית העתיקה, שהגיעה בימי-המלחמה לידי פסו'כּוּזָה ממש – השנאה לאנגלים מחמת האינדיווידואליסמוס ה"תגרני" ואהבת-החירות "הצבועה" שלהם, שבעזרתם הם "מנצלים" את כל העולם ושבניגוד להם מופיעה "ההירואיות" הלוחמת של הגרמנים. הרבה מן הפאמפּלֵטִים של הנאצים נראים כהעתקה מספרות אנגלופובית זו מימי-המלחמה – מתוך הפרש זה, שבמקומו של האנגלי, שביחס אליו נתחלפה הקנאה והשנאה של "הגבורים" הגרמניים באותו רגש-כבוד, שרוחש כלב מוכה כהלכה לאדם, שהצליף על גבו, – בא היהודי... הן אמנם, באידיאולוגיה זו של החוגים השליטים נלחמה אידיאולוגיה אחרת. כשם שאנשי-היזמה היהודיים יצרו את התעשייה הגדולה בגרמניה, לפי הדוגמה האנגלית, כך יצר המהגר המהפכני היהודי-הגרמני תפיסת-עולם סוציאליט חדשה, על יסוד-הסתכלויות בהתפתחותם של הקפיטאליסמוס ושל מעמד-הפועלים האנגלי במשך תקופה היסטורית קצרה מאד, בזמן שהמשטר הכלכלי החדש באנגליה, שהמשפט הישן לא יכול היה לראות אותו מראש ולהכניס בו סדר, העמיד את הבורגנות ואת מעמד-הפועלים זה לעומת זו, כ"שתי אומות" זרות ואויבות זו לזו – עובדה, שציינו אותה קודם למאָרְקֵס מסתכלים אנגליים. אלא שלא חשבו לעשות מבעיה מסויימת ברגע היסטורי ידוע פילוסופיה היסטורית-עולמית כללית. פילוסופיה סוציאליט-"מדעית" זו של מאָרְקֵס, שנבנתה על יסודם של תהליכי ההתפתחות הסוציאליט והמלחמה הסוציאליט, שהוכנסה בהם פשטות סְכִימָתִית קיצונית, – לא היתה לה שום הצלחה באנגליה עצמה. במקום שחקירתן של התופעות הסוציאליט הועמדה עד מהרה על בסיס מדעי אמתי ובמקום שהתחילה מלחמה לשם תכניות מעשיות של שינוי-מבנה סוציאלי על-ידי חינוכם המדיני האמיתי של המוני-העם, שזכו להשתתפות ממשית בהנהלתו העצמית המאורגנת של העם. שיטות האירגון המקצועי של הפועלים ושל הגנה על העבודה בדרך-החוק, שנוצרו באנגליה, נתקבלו אחר-כך במידה פחותה או מרובה יותר בעולם כולו; התפשטותם הכללית של תיקונים אלו מעידה על כך, שהם לא היו תלויים בעצם בתעמולה הסוציאליסטית בארץ זו או אחרת. אבל הסוציאליסמוס ה"מדעי" של מאָרְקֵס נקלט בגרמניה – ואחר-כך גם בארצות של אירופה המזרחית, מכיון

שהתאים לצרכיהם של בני-אדם, שמוחם נתבלבל על-ידי השינויים הכלכליים הכבירים, ש"נפלו" על צבור, שלא היה מוכן להם כלל, — לצורך למצוא אמונה אחת, יחידה ומצלת, שתתן תשובה, כדוגמתן של הדתות העתיקות, על כל שאלות-ההויה ותבטיח לעם הצלה מכל סבלותיו. פילוסופיה "מעמדית" זו התאימה רק להלך-רוחם הפשוט ביותר של אלו, שעוד אתמול היו בחזקת עבדים-למחצה אצל היונקר, נדחפו פתאום לתוך בית-החרושת העירוני, אבל נשארו משוללי-זכויות למעשה במובן המדיני כמקודם, אלא שקבלו אפשרות לעמוד על המקח עם נותן-העבודה בשאלת שכר-העבודה ולהביע את מצב-רוחם על-ידי כרטיס-הבוחר. זכות-ההצבעה הכללית בבחירות לרייכסטאג יצרה את הבסיס בשביל הסתדרות מדינית המונית; אבל, מחמת חוסר-האונים של פארלמנט פיקטיבי זה, לא יכלה מלחמת הבחירות, שהיו נעדרות כל ערך מעשי בלתי-אמצעי, ללמד את ההמונים דרכי מלחמה פוליטית אמיתית. אלה היו תנאים אידיאליים להתפתחותה של המפלגה, שהיתה מבוססת לא על תכנית של פוליטיקה לטובתה של המדינה כולה, אלא על רגש של ניגוד מעמדי ועל אמונה במהפכה הסוציאלית, שעתידה לבוא. והסוציאליזמוקראטיה הגרמנית יצרה אירגון מקצועי ומדיני למופת של הפועלים; האירגון הכלכלי, שנגע לעניניהם הבלתי-אמצעיים של הפועלים, נמצא תחת הנהלתם של מארגנים סוציאליסטיים; הם הם שהוליכו אותם פועלים לקלפי וחינכו אותם בתפיסת-העולם המארקסיסטית, לאחר שניהלו גם את עניניהם התרבותיים. גידולה ההמוני של המפלגה הסוציאליסטית, שכמעט שהחניקה את השרידים של הדימוקראטיות הליבראלית הישנה, העמיד אותה במצב של הכוח האופוזיציוני העיקרי בארץ, — מה שמשך שוב אליה בבחירות המון רבגוני של "גוררים", שהיו בלתי-מרוצים מן השלטון מחמת סבות שונות, ולעתים תכופות היו רחוקים מאד מן המארקסיסמוס. האחדות המשולשת — של המפלגה בפארלמנט, של האירגון המקצועי, שהיה מנוהל על-ידי צבא שלם של פקידים סוציאליסטיים, ושל שיטת המוסדות התרבותיים המארקסיסטיים, — הם שנתנו, לכאורה, כוח כביר לא-ימוט לסוציאליזמוקראטיה ושיוו לה קסם בין לאומי מרובה. הסוציאליזמוקראטים הגרמניים התכוננו לנהל בראש האינטרנאציונאל הסוציאליסטי את הפרולטריון העולמי להסתערות על הקפיטאליסמוס...

ואולם כתוצאה מכל פעולתה המדינית והחינוכית לא הצליחה הסוציאליזמוקראטיה קודם המלחמה להביא אפילו לידי דימוקראטיזאציה קלה שבקלות במשטר המדיני, היא היתה רפת-אונים כלפי המדיניות, שהביאה למלחמה, חדלת-אונים היתה לכפך אף במשהו את תכנית-הכבוש הגרמנית, שאיחדה באמת לא את הפרולטריונים של כל הארצות במלחמה לשם הסוציאליסמוס, אלא — את כל העולם התרבותי במלחמה בגרמניה. לאחר הריסתו של המשטר הישן על-

ידי כידוניה של הדימוקראטיה העולמית—כשפרצה המהפכה, שקבע אותה ווי ל ס ו ן כתנאי לשלום. — נפל השלטון המדיני מאליו לידיה של הסוציאלידימוקראטיה. הכוח המדיני היחידי, שנשתמר באותו רגע בגרמניה. בזמן הראשון לאחר המהפכה מוכן היה אפילו הרוב של הבורגנות להשלים עם נצחוננו של הסוציאליסמוס. אבל אז נתברר הדבר, שלמפלגה, ש"חינכה" במשך דורות את "מעמד הפועלים" לשם אותו רגע, — לא היתה שום תכנית מעשית של שינויים סוציאליסטיים. מכל התכניות של ה"סוציאליזאציה" לא יצא כלום; לעומת זה החניקה הסוציאלידימוקראטיה איך שהוא, בידיהם של הקצינים הוותיקים, את הנסיון של מהפכה סוציאליט לפי הדוגמה הרוסית. שעשה הקומוניסמוס, שיצא משורותיה ונסתמך על המארקסיסמוס המהפכני שלה—וכך דחתה לשנים אחדות את חורבנה הגמור של התרבות הגרמנית. זו היתה הזכות המדינית היחידה שלה ובוזה נסתיימה בעצם הקאריירה המדינית שלה. לאחר שהוכרחה עד מהרה לחלק את השלטון, לא הכניסה לפעולתם של המיניסטריונים הקואליציוניים שום רעיון מְשֻׁלָּה ולא ידעה אפילו לתמוך ביזמה הזרה, שהיתה מכוונת ליצירתה של גרמניה חדשה. הקבוצה של המדינאים והיוריסטים הבורגניים, והיהודי פרויס בראשה, נסתה להחיות את הרעיונות הדימוקראטיים של שנת 1848 וחברה חוקה מדינית "למופת" של הריפובליקה הדימוקראטית. אבל הסוציאלידימוקראטים לא רק שלא ידעו להכניס לתוך מסגרת החוקה את ההכרה הדימוקראטית החיה של ההמונים, אלא שלא ידעו אפילו לשמור על בטחונה האֶלֶמֶנטרי של הריפובליקה, מכיון שמסרה את האירגון המחודש של הכחות הצבאיים לרשותם של הקצינים המונארכיסטיים, ואת השלטון המשפטי השאירה בידי השופטים הישנים של המונארכיה. כתוצאה מזה גילה השלטון הריפו- בליקני את רפיון-האונים שלו עוד בשעת הנחשול של הטרור הריאקציוני בשנות 1920-1923, שמאות אחדות של עסקנים סוציאליסטיים ורפובליקניים נפלו לו לקרבן. כמעט אף אחד ממצעעי-הטרור לא נענש. וכולם נכנסו כמדריכים לפלוגות-ההסתערות של היטלר. המדינאים הבורגניים, ראטינוי ושטריוימאן, ניסו להביא לידי הסכם יציב בין גרמניה ובין הדימוקראטיה העולמית, על יסוד של שינוי המשטר הבין-לאומי. אבל הסוציאלידימוקראטיה, עם כל ה"בין-לאומיות" שלה, לא הצליחה לעורר בהמונים הגרמניים רוח של פאציפיסמוס ושל סולידריות בין-לאומית. הסוציאלידימוקראטיה, שהיתה חדלת-אונים בפני הדימאגוגיה הגסה של הנאציונאליסמוס, שנהפך אחר-כך לנחשול האיום של התנועה ההיטלראית, הגיעה במדיניותה, במדיניות של "תפיסת-הרע במיעוטו", לידי בחירתו של הינדנבורג בקולותיה שלה, כדי "למנוע את עליתו" של היטלר, ואחר-כך נתרחה הקפיטולאציה של הסוציאלידימוקראטיה, שאין דומָה לה בכל תולדות התנועות המדיניות, — בלא נסיון כל-שהוא של התנגדות—מקודם לפני הינדנבורג, שנטל ממנה במשך

רבע-שעה את המנגנון ההנהלותי-המשטרותי הפרוסי, ואחר-כך — גם לפני היטלר, שבבוקר אחד גירש את הסוציאליסטים מן ההסתדרות המקצועית "הגדולה" שלהם והפך אותה למכשיר של הדיקטטורה שלו. — ולסוף ביטל גם את עצם-הסוציאליזמוקראטיה, עם כל "השגיה" במשך 50 השנה. ומעמד-הפועלים הגרמני, "המחונך על המארקסיסמוס", נכנע בלא היסוס לפקודתם ולמקלם של הנאצים ולא נקף אפילו אצבע לשם הצלת מנהיגיו ה"אהובים", שנשלחו למחנות-הרכוז, והתחיל מניף יד מתוך ברכה לדגלים הנאציים ונותן ברכת שלום בשמו של היטלר...

סיום זה, שהתמיהה את כל העולם, היא געשה פחות מסתורי אם נתבונן באופי האמתי של "חינוכם המארקסיסטי" של הפועלים הגרמניים. לאמתו של דבר, השלים הסוציאליסמוס המארקסיסטי את פעולת הריאקציה המלוכנית הישנה, מכיון שביטל כל אפשרות להתפתחות של הלך-רוח דימוקראטי אמתי, שהוא קשור קשר אמיץ ברעיונות על זכויות-האדם, על סולידאריות צבורית ועל אחריותם המדינית של האזרחים. על רעיונות אלה הכריז המארקסיסמוס, — ממש כמו שהכריז הנאצינאליסמוס הריאקציוני, — שאינם אלא בְּדִיּוֹת, שנובעות מתוך צביעות, — אמנם, לא בדיות של אנגלים או של יהודים, אלא בדיות של ה"בורגנות". לעומת עבודת-האיללים הלאומית-הממלכתית, שהופצה מלמעלה, הועמדה מלמטה התורה של מלחמת-המעמדות בתור תְּכַנּוּם היחידי של החיים הצבוריים, ולמוסדות הדימוקראטיים נמסר רק תפקיד של אחד מן המכשירים במלחמה מעמדית זו, לכל היותר. עמדתה העיקרונית של הסוציאליזמוקראטיה יכולה היתה להִפְלֵל אך ורק במלחמה במדינה הבורגנית, באיזו צורה שתתארגן. הבין-לאומיות העיקרונית שלה הוליקה לא לקראת הסכם בין המדינות הלאומיות הקיימות, אלא לקראת פירוקן של מדינות אלו על-ידי המהפכה הסוציאליט העולמית. ונסיגה מעמדה בלתי-פשרנית זו, בהשפעתם של נימוקים מעשיים, הביאה לידי אבדן של כל עמדה עיקרונית בכלל ולא-אפשרות לעורר בהמונים התלהבות, שהיא דרושה לשם מלחמה רצינית.

הן אמנם, עוד מהגר יהודי-גרמני אחד, שביקר באנגליה לפני חצי-יובל שנים, בא לידי מסקנה, שיש הכרח ב"ריבזיה" של המארקסיסמוס. לפי תורתו של א. בְּרֵנְשְׁטֵיִן, הרי הגשמתו של הסוציאליסמוס אפשרית היא לא על-ידי אקט אחד של המהפכה הסוציאליט, אלא על-ידי התקדמות הדרגתית, שאין בה תחום מסוים בין "תיקונים סוציאליים" ובין "סוציאליסמוס", ושאינה יכולה לבוא אלא בתור חלק מתהליך הדימוקראטיזאציה של המשטר הצבורי, שהולכת ומעמקת. בתהליך זה, בד בבד עם מלחמת-המעמדות, אפשריים גם הסכמים בין המעמדות — לזה אפשר וגם צריך לצרף מלחמה לשם שפור-מצבם של הפועלים יחד עם

שמירה על עניניהם של חוגים רחבים ב"בורגנות הזעירה". הוויכוח בסוציאליזם-מוקראטיה הגרמנית הביא לידי גינויה הפורמאלי של תורת ברנשטיין. שניצול בקושי, הוא וחבריו לדעה, מגירוש מן המפלגה. כעבור 22 שנה, ביובל-השמונים של ברנשטיין בשנת 1925, הכריזו הנאמים: "עכשיו נעשינו כולנו 'ריביזיוניסטים'; 'אתה ניצחת'". לצערנו, לא היה ברנשטיין ראוי לברכה זו. נצחונה האמתי של הברנשטייניות היה צריך להביא לידי החלפתה של התורה המארקסיסטית על המהפכה הסוציאלית בעקרונם דימוקראטיים-ראדיקאליים, שאף הם מצטיינים באי-השקמה שלהם. לאמתו של דבר, ניצחה הפשרנות הטהורה. שנתבטאה עוד בהתנהגותו של רוב הסוציאלידימוקראטיה (בניגוד לברנשטיין) בימי-המלחמה — עד לתורות של קונוב ואחרים, שקבלו את כל התכנית של האימפריאליסמוס הכבושי והמונופוליסטי בתור "דרך לסוציאליסמוס" וראו את "התחלת-הסוציאליסמוס" בארגון-הכפיה של המשק בימי-המלחמה. תורות אלו שימשו אחד מן המקורות של ה"נאציונאל-סוציאליסמוס" — מקור ל"ראסיסמוס" (תורת הגזעות). לאחר המלחמה צריך היה שפנגלר לעשות רק צעד אחד נוסף כדי לזהות באופן ישר את הסוציאליסמוס עם המיליטאריסמוס הפרוסי ועם האירגון הצבאי של המשק והחברה, בניגוד ל"קפיטאליסמוס" האנגלי, כלומר, לחירות-העבודה, לחירות-החליפים ולמשטר המדיני החפשי. לסוציאליסמוס גרמני "אמתי" זה נשאר רק להקדיש מלחמה על המארקסיסמוס "היהודי". ובין ההתקפה של סוציאליסמוס זה מצד אחד, ושל המארקסיסמוס המהפכני האמתי — הקומוניסמוס — מצד שני, נהפכה הסוציאלידימוקראטיה... למגינה למעשה על החברה הבורגנית, בלא שתוכל להניף את הדגל של הגנה עיקרונית על החירות. אבל בעצם הרי מדיניותה נקבעה אך ורק על-ידי האינטרסים של השמירה על הסתדרותה שלה, שנהפכה מאמצעי לתכלית. ברגע האחרון מוכן היה חלק מן הסוציאלידימוקראטיסטים להשלים גם עם המשטר של היטלר, בתנאי של שמירה על הסתדרות זו. כל זמן שהסתדרות זו היתה קיימת, הבטיחה לפקידים הסוציאליסטיים את הכנעתו של רוב-הפועלים והספיקה להם באופן מיכני מיליוני-קולות בבחירות. אבל ברגע שנתבטלה — הרי גם לפועלים וגם לפקידים עצמם לא היה בפשיטות לשם מה להלחם.

הסוציאליסמוס בגרמניה מילא את "יעודו ההיסטורי" עד הסוף. הוא נחל נצחון בן-קיים על השקפת-העולם ה"בורגנית" של המהפכה הצרפתית. החליף לאורך-ימים את הרעיונות הפשוטים של החירות והשוויון ברעיון ה"מורכב" ורב-המשמעות של הסוציאליסמוס. ווילסון יכול היה "לצוות" על גרמניה, שתחולל מהפכה דימוקראטית, אבל כדי להגשים שם את הדימוקראטיה צריך היה להקים את המהפכנים של שנת 1848 מקברותיהם האמריקניים. לעומת זה בא נצחוננו

הגמור של הסוציאליסמוס, שנתקבל סוף-סוף על-ידי רובם המכריע של הגרמנים. שהרי גם הסוציאלידימוקראטים, גם הקומוניסטים וגם הנאצ"יסטים – כולם סוציאליסטים הם – ; אלא שכל אחד כך הוא לפי דרכו. והסוציאליסמוס נתגשם באופן רשמי במשטר ההיטלראי. עם סוציאליסטי זה אינו מסוגל אפילו לצייר לעצמו אותו רעיון "בורגני", שהפרתו, בדמות-הרדיפות על היהודים, מעוררת התמררות נגדו; התמררות, שאינה מובנת לו.

פאריס (מיוחד ל"ביתר")

תרגם מכתב-יד י-ן